

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор, професор
Громівенко К. В.
« 8 » лютого 2023 р.

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії**

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 293 «Міжнародне право»

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма Міжнародне право

(шифр освітньої програми)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри

Протокол № 6 від 18 січня 2023 р.

Розглянуто та схвалено Вченою радою

Міжнародного гуманітарного університету

Протокол № 5 від 07 лютого 2023 р.

Програма додаткового вступного випробування зі спеціальності 293 «Міжнародне право» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2023.

Розробник:

Андрейченко С. С., доктор юридичних наук, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету.

_____ **С. С. Андрейченко/**

Обговорено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету.

Протокол № 6 від 18 січня 2023 р.

Завідувач кафедри

міжнародного права та порівняльного правознавства,

д.ю.н., професор

_____ **/С.С. Андрейченко/**

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	7
ПИТАННЯ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	10

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Додатковий вступний іспит на навчання для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» проводиться для вступників, напрям підготовки яких не відповідає обраній для вступу спеціальності та здійснюється на основі здобутого другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Метою проведення додаткового вступного іспиту є перевірка рівня фундаментальної та професійної підготовки, достатнього для продовження навчання фахівців за освітньо-науковою програмою докторів філософії (PhD) спеціальності 293 «Міжнародне право». Додатковий вступний іспит має на меті перевірити знання положень основної навчальної дисципліни «міжнародне публічне право».

Програма додаткового вступного іспиту розроблена з урахуванням вітчизняних і світових досягнень проблем міжнародного права. Програма має на меті надання допомоги вступникам до аспірантури на здобуття наукового ступеня доктора філософії в теоретичній підготовці до складання екзамену за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Додатковий вступний іспит має комплексний, синтетичний характер та орієнтований на виявлення знань, умінь і навичок вступників. Під час вступного іспиту абітурієнт повинен продемонструвати знання: 1) основних положень з навчальної дисципліни «міжнародне публічне право»; 2) понятійно-категоріальний апарат міжнародного публічного права; 3) положень основних міжнародно-правових актів. Вступники мають системно викласти найважливіші теми та проблемні питання з міжнародного публічного права; зазначити найбільш значимі монографії, методичні, наукові роботи, найважливіші міжнародно-правові документи і діючі законодавчі акти України, що стосується сфери міжнародного публічного права.

На основі Програми розробляються білети, що складаються з 3-х питань. Всі розроблені білети мають однаковий ступінь складності, що дає можливість об'єктивно оцінити знання кандидата на навчання в аспірантурі.

Контроль знань і умінь кандидата на навчання в аспірантурі здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у Міжнародному гуманітарному університеті». Рейтинг із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Форма контролю: іспит. Рівень знань оцінюється:

Оцінка «Відмінно» ставиться, якщо аспірант або здобувач отримав 90 – 100 балів:

- наявність самостійного мислення та вміння аналізувати матеріал – 18 - 20 балів;
- конкретність відповіді на питання – 18 - 20 балів;
- названі та проаналізовані всі поняття і категорії, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 18 - 20 балів;
- застосування здобутих знань в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 18 - 20 балів;
- чітке формулювання висновків і узагальнень – 18 - 20 балів.

Відповідь ґрунтується на самостійному мисленні, вона є змістовною і вичерпною з питання, що розглядається. Аспірант або здобувач демонструє повні знання програмного матеріалу дисципліни, питання, що висвітлюється, вміння оперувати поняттями,

категоріями теоретичної і прикладної юриспруденції, систематизувати і співвідносити їх та екстраполювати на державні і правові процеси в Україні. При необхідності обґрунтовує свою думку щодо проаналізованих явищ суспільно-правового життя.

Оцінка «добре» ставиться, якщо аспірант або здобувач отримав 70 – 89 балів:

- вміння у неповному обсязі аналізувати матеріал – 15 – 18 балів;
- конкретність відповіді на питання є недосконалою (має прогалини, або залучення поза матеріалом, що розглядається) – до 15 - 18 балів;
- рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 15 - 18 балів;
- рівень застосування здобутих знань в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 13 - 17 балів;
- рівень точності формулювання висновків і узагальнень – 12 - 18 балів.

Відповідь свідчить про усталені у нього знання програмного матеріалу з теорії та історії держави і права, здатність самостійного його викладення та наявність елементів аналізу. Формулювання основних понять і категорій є правильними.

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо аспірант або здобувач отримав 50 – 69 балів:

- наявні елементи аналізу матеріалу – 10 – 14 балів;
- рівень конкретності відповіді на питання свідчить про ознайомлення з основним матеріалом курсу - 10 - 14 балів;
- рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків – 10 - 14 балів;
- вміння фрагментарно застосовувати набуті знання в оцінці і аналізі сучасних процесів правового життя – 10 - 13 балів;
- рівень точності формулювання висновків і узагальнень – 10 - 14 балів.

Відповідь свідчить про засвоєння основної частини програмного матеріалу дисципліни, але характеризується неповнотою розкриття питань, непослідовністю викладення та неточністю формулювань. Аспірант або здобувач виявляє труднощі щодо самостійного аналізу державних і правових явищ. Висновки мають поверховий характер.

Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо аспірант або здобувач отримав менше 50 балів:

- практично відсутні елементи аналізу матеріалу – 5 - 10 балів;
- відповідь на питання свідчить, що більша частина матеріалу не засвоєна - 5 - 9 балів;
- низький рівень залучення понять і категорій, що відносяться до відповідних питань курсу та міжпредметних зв'язків, відповідь має безсистемний характер – 5 - 10 балів;
- матеріал відповіді практично не пов'язаний з аналізом сучасних процесів правового життя – 5 - 10 балів;
- формулювання висновків не мають чіткості, висновки і узагальнення мають фрагментарний характер чи відсутні взагалі – 5 -10 балів.

Відповідь свідчить, що аспірант або здобувач не засвоїв більшої частини програмного матеріалу дисципліни, не виявив знання понять і категорій. Відповідь має безсистемний та помилковий характер.

Перерахунок оцінок зі 100-бальної системи на 4-бальну та на ECTS здійснюється за наступною схемою:

Оцінка за шкалою ECTS	Загальний бал з іспиту	Оцінка за 5-бальною системою
A	90 - 100	5 (відмінно)
B	80 - 89	4 (добре)
C	70 - 79	4 (добре)
D	60 - 69	3 (задовільно)
E	50 - 59	3 (задовільно)
FX, F	0 - 49	2 (незадовільно)

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ
ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
зі спеціальності «Міжнародне право»

Міжнародне право як самостійна система права. Функції міжнародного права. Предмет і об'єкт міжнародного права. Юридично обов'язкова сила міжнародного права. Система міжнародного права. Співвідношення міжнародного публічного і міжнародного приватного права.

Виникнення міжнародного права та періодизація його історії. Період універсального міжнародного права після Віденського конгресу 1815 р. Міжнародне право в період Ліги Націй (1919-1946 рр.). Універсальне міжнародне право періоду ООН (з 1945 р.) Розвиток науки міжнародного права в Україні.

Поняття і види суб'єктів міжнародного права. Поняття і зміст міжнародної правосуб'єктності. Держави – основні суб'єкти міжнародного права. Правосуб'єктність націй і народів, що борються за національне звільнення. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень. Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб. Правонаступництво в міжнародному праві.

Поняття визнання в міжнародному праві. Визнання *de jure*. Визнання *de facto*. Визнання *ad hoc*. Конститутивна теорія визнання. Декларативна теорія визнання. Визнання держав. Проблема невизнаних та частково визнаних держав. Визнання урядів.

Поняття та риси норм міжнародного права. Класифікація норм міжнародного права. Ієрархія міжнародно-правових норм. Імперативні і диспозитивні норми міжнародного права. Поняття м'якого права.

Поняття і види джерел міжнародного права. Міжнародний договір як джерело міжнародного права. Міжнародний звичай як джерело міжнародного права. Рішення міжнародних організацій і конференцій як джерело міжнародного права. Основні принципи права як джерело міжнародного права. Рішення міжнародних судових органів в системі джерел міжнародного права. Односторонні акти держав. Міжнародна ввічливість.

Поняття та функції основних принципів міжнародного права.

Поняття міжнародної правотворчості. Процес створення звичаєвих норм міжнародного права. Процес створення договірних норм міжнародного права. Односторонні акти держави у міжнародному правотворчому процесі. Роль доктрини міжнародного права для міжнародного правотворчого процесу. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного права.

Значення проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Взаємодія і взаємовплив міжнародного і внутрішньодержавного права.

Поняття і види територій у міжнародному праві. Правові підстави і способи зміни державної території. Режим Арктики. Секторальний принцип розподілу арктичних просторів. Міжнародно-правовий режим Антарктики.

Поняття та принципи міжнародно-правової відповідальності. Джерела права міжнародної відповідальності. Юридичні та фактичні підстави виникнення міжнародної відповідальності держав. Поняття та склад міжнародно-протиправного діяння держав. Поняття атрибуції у міжнародному праві. Актуальні проблеми міжнародно-правової

відповідальності держави за поведінку недержавних акторів. Обставини, що виключають протиправність діяння держав. Примусові заходи як особливий засіб реалізації міжнародної відповідальності. Санкції та контрзаходи.

Поняття права міжнародних договорів як галузі міжнародного права. Поняття міжнародного договору в сучасній доктрині й практиці. Найменування і структура міжнародних договорів. Застереження, режим застережень. Набрання чинності міжнародним договором. Припинення й анулювання договорів. Умови недійсності міжнародних договорів. Вплив війни на договори.

Система органів зовнішніх зносин держави. Внутрішньодержавні органи зовнішніх зносин. Дипломатичні привілеї та імунітети та їх види.

Регламентация стану населення в міжнародному праві. Міжнародно-правове визначення громадянства. Міжнародно-правові принципи, які стосуються громадянства. Правове положення осіб без громадянства. Іноземці та іноземні громадяни. Право притулку: дипломатичний та територіальний притулок. Міжнародно-правовий режим біженців і вимушених переселенців.

Система та повноваження Організації Об'єднаних Націй в галузі прав людини. Регіональні механізми захисту прав людини й основних свобод. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 р. як джерело міжнародного права захисту прав людини. Європейський Суд по правам людини: структура, юрисдикція, порядок звернень.

• Поняття міжнародного кримінального права, його предмет і джерела. Поняття і види міжнародних злочинів. Види кримінальної юрисдикції: предметна (*ratione materiae*); просторова (*ratione loci*); темпоральна (*ratione temporis*); персональна (*ratione personae*).

Поняття міжнародного морського права. Свободи відкритого моря. Правовий статус Міжнародного району морського дна. Правовий режим міжнародних каналів.

Поняття і значення права мирного вирішення міжнародних спорів. Поняття і види міжнародних спорів. Поняття мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів.

Забезпечення міжнародної колективної безпеки міжнародно-правовими засобами. Правомірність заходів колективної безпеки. Відповідальність за розв'язання агресії. ООН, НАТО, ОБСЄ у міжнародній системі колективної безпеки.

ПИТАННЯ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Міжнародне право як самостійна система права.
2. Функції міжнародного права.
3. Предмет і об'єкт міжнародного права.
4. Система міжнародного права.
5. Співвідношення міжнародного публічного і міжнародного приватного права.
6. Виникнення міжнародного права та періодизація його історії.
7. Поняття і види суб'єктів міжнародного права.
8. Правонаступництво в міжнародному праві.
9. Поняття визнання в міжнародному праві.
10. Класифікація норм міжнародного права.
11. Поняття і види джерел міжнародного права.
12. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
13. Міжнародний звичай як джерело міжнародного права
14. Рішення міжнародних організацій і конференцій як джерело міжнародного права.
Основні принципи права як джерело міжнародного права.
15. Рішення міжнародних судових органів в системі джерел міжнародного права.
16. Поняття та функції основних принципів міжнародного права.
17. Поняття міжнародної правотворчості.
18. Значення проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
19. Поняття і види територій у міжнародному праві.
20. Поняття та принципи міжнародно-правової відповідальності.
21. Обставини, що виключають протиправність діяння держав.
22. Санкції та контрзаходи.
23. Поняття права міжнародних договорів як галузі міжнародного права.
24. Вплив війни на договори.
25. Система органів зовнішніх зносин держави.
26. Міжнародно-правове визначення громадянства.
27. Правове положення осіб без громадянства.
28. Іноземці та іноземні громадяни.
29. Право притулку: дипломатичний та територіальний притулок.
30. Джерела міжнародного права захисту прав людини.
31. Поняття і зміст міжнародно-правових стандартів у сфері прав людини.
32. Система та повноваження Організації Об'єднаних Націй в галузі прав людини.
33. Регіональні механізми захисту прав людини й основних свобод.
34. Європейський Суд по правам людини: структура, юрисдикція, порядок звернень.
35. Поняття міжнародного кримінального права, його предмет і джерела.
36. Види кримінальної юрисдикції: предметна (*ratione materiae*); просторова (*ratione loci*); темпоральна (*ratione temporis*); персональна (*ratione personae*).
37. Поняття міжнародної кримінальної юрисдикції.
38. Поняття міжнародного морського права.
39. Свободи відкритого моря.
40. Поняття мирних засобів вирішення міжнародних спорів.
41. Класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів.
42. Забезпечення міжнародної колективної безпеки міжнародно-правовими засобами.
43. Відповідальність за розв'язання агресії.
44. Міжнародно-правові гарантії без'ядерного статусу України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

- 1) Аверочкіна Т.В. Юрисдикція України в прибережних водах: адміністративно-правовий вимір. О.: Видав. дім. «Гельветика», 2018. 466 с.
- 2) Аверочкіна Т.В., Гаверський В.В. Морське право: навч.-метод. посібн., освітня програма підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра в НУ «ОЮА», галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Одеса: Фенікс, 2021. 162 с.
- 3) Андрейченко С. С. Захист права на здоров'я через захист права на життя у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2020. № 8. С. 195-211.
- 4) Андрейченко С. С. Підстави, що виключають кримінальну відповідальність у міжнародному кримінальному праві. *Правова держава*. 2020. № 38. С. 153-161.
- 5) Андрейченко С. С., Грушко М. В., Музика В. В. Міжнародне публічне право (основні галузі та інститути): навчально-методичний посібник / С. С. Андрейченко, М. В. Грушко, В. В. Музика Одеса : Фенікс, 2021. 204 с.
- 6) Бабін Б.В. Маніпуляції з міжнародним правом щодо Азовського та Чорного морів у сучасних умовах. *Захист прав людини в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції: проблеми, здобутки, перспективи* : матеріали круглого столу, м. Маріуполь, 13 грудня 2019 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. С. 10-12.
- 7) Бабін Б.В. Накази Міжнародного трибуналу з морського права в ситуації поточного міждержавного конфлікту. *Актуальні питання вдосконалення національного законодавства* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Маріуполь, 14 травня 2020 р. Маріуполь: ДонДУУ, 2020. С. 8-10.
- 8) Бадида А.Ю. Глобалізація у правовому вимірі: формування контурів "глобального права". *Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Серія: Юридичні науки*. №876, 2017. С. 296-303.
- 9) Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник. К.: Либідь, 2002. 608 с.
- 10) Гнатовський М. М., Поєдинок О. Р. Фрагментація міжнародного права: проблема та можливі шляхи її вирішення. *Актуальні проблеми політики*. Збірник наукових праць. Одеса, 2008. Вип. 34. С. 314-323.
- 11) Міжнародне право. Основні галузі / За ред. В.Г. Буткевича. Київ, 2004.
- 12) Міжнародне публічне право : [підручник] / за ред. В. М. Репецького. 2-ге вид. К., 2012. 437 с.
- 13) Перфільєва А.О. Фрагментація міжнародного права як чинник становлення сучасного міжнародного правового порядку. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Право». 2021. № 1 (2).
- 14) Фрагментація міжнародного права: методологічний аспект. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 67. С. 200-208.
- 15) Andreichenko S., Voloshchuk O., Kolesnyk V. Prohibition of aggression as a manifestation of anthropocentrism in international law: genesis of the principle and formation of the definition. *Journal of Law and Political Science*. 2021. Vol. 28. Issue 3 (June). P. 154-185.
- 16) Andrushchenko S. Regime for ships in the maritime ports of Ukraine: current state of legal regulation, tendencies and innovations. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. Vol. 7. Iss. 6. P. 109–115.
- 17) Babin B. Attempt of annexation of the Crimea and maritime administration: legal aspects of asymmetric response. *Lex Portus*. 2019. № 3. P. 7-20.
- 18) Babin B., Chvaliuk A., Plotnikov O. Attempted Annexation of Crimea and Maritime Environment Legal Protection. *Lex Portus*. 2021. № 7 (1). P. 31–52.

Додаткова

- 1) Зелінська Н. А. Міжнародні злочини та міжнародна злочинність: монографія. О. : Юрид. лит., 2006. 568 с.
- 2) Тимченко Л.Д. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю. Учбовий посібник. Ірпінь, 2005.
- 3) Carsten Stahn. The Law and Practice of the International Criminal Court, *Oxford University Press* 2015.
- 4) The Theory and Practice of International Criminal Law: Essays in Honor of M. Cherif Bassiouni. Martinus Nijhoff Publishers Brill Academic, 2008.
- 5) An Introduction to International Criminal Law and Procedure, Second Edition. Robert Cryer, Hakan Friman, 2010.
- 6) Evans M.D. International law. Oxford:Univ. press, 2006, Oxford:Univ. press, 2010.
- 7) S. Bedy. The Development of Human Rights Law by the Judges of the International Court of Justice / S. Bedy. – Oxford : Hart Publishing, 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/8jMvtc>
- 8) Talaat Ghunaimi M. The Muslim Conception of International Law and the Western Approach / Mohammad Talaat Ghunaimi. – The Hague: Martinus Nijhoff, 1968. – 228 p.
- 9) Teitel R. G. Humanity's Law: Rule of Law for the New Global Politics / Ruti G. Teitel. // Cornell International Law Journal. – 2002. – №35. – P. 355–387.
- 10) Terris D. The international judge: An introduction to the men and women who decide the World's cases / D. Terris, C. Romano, L. Swigart. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 73 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/FvnO0m>
- 11) The Development of International Law by the International Court of Justice / C. Tams, J. Sloan (eds). – Oxford : Oxford University Press, 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/KvCfio>
- 12) The Statute of the International Court of Justice: A Commentary / A. Zimmermann, K. Oellers-Frahm, C. Tomuschat, C. Tams. T. Thienel (eds). – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 1664 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/sPGiUW>

Інформаційні ресурси

1. International Criminal Court <http://www.icc-cpi.int/> – офіційний сайт Міжнародного кримінального суду – першого постійного правового інституту, у компетенцію якого входить переслідування осіб, відповідальних за геноцид, військові злочини і злочини проти людяності.
2. International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia <http://www.un.org/icty/> – офіційний сайт Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території колишньої Югославії з 1991 р.
3. International Criminal Tribunal for Rwanda <http://www.icttr.org/> – офіційний сайт Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид і інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид і інші подібні порушення, скоєні на території сусідніх держав (ICTR).
4. International Humanitarian Fact Finding Commission <http://www.ihffc.org> – сайт Міжнародної гуманітарної комісії з установлення фактів. Новини, юридична база, історія і структура комісії.
5. Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця <http://www.ifrc.org> – офіційний сайт Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Детально описана структура Федерації з посиланнями на національні товариства.

6. Amnesty International <http://www.amnesty.org> – сайт міжнародної неурядової організації «Міжнародна амністія», що привертає увагу до порушень прав людини і виступає за дотримання міжнародних стандартів. В її завдання входить мобілізація громадськості з метою чинення тиску на осіб, що порушують права людини.

7. Human Rights Watch <http://www.hrw.org> – сайт неурядової організації Human Rights Watch. Сфери діяльності: запобігання дискримінації, відстоювання політичних свобод, розслідування геноциду, військових злочинів і злочинів проти людяності.

8. Correlates of War Military Interstate Disputes Data Set <http://www.correlatesofwar.org/> – проект академічного дослідження історії воєн, покликаний полегшити збір, поширення і використання точних і достовірних кількісних даних у міжнародних відносинах. База даних «Міждержавний військовий конфлікт», зібрана в рамках проекту Correlates of War, охоплює період 1816 – 1992 рр. і забезпечує інформацію про конфлікти, в яких одна чи більш держав загрожують чи використовують силу проти однієї чи більш інших держав.

9. Internet Guide to Human Rights, Globalization and Humanitarian Relief <http://www.guidetoaction.org/> – збройні конфлікти, міжнародна допомога, права людини і гуманітарне право, імміграція, всесвітній розвиток, багатонаціональні корпорації, ООН. Підтримується каліфорнійською Інтерактивною мережею по правах людини.

10. International Humanitarian Law (ICRC web-site's section) <http://www.icrc.org/eng/ihl> – розділ офіційного сайту Міжнародного комітету Червоного Хреста, присвячений міжнародному гуманітарному праву: конвенції, основні поняття, статті, міжнародні огляди.

11. Управління Верховного комісара ООН по правах людини <http://www.unhchr.ch> – агентство Організації Об'єднаних Націй, що стежить за дотриманням і захистом прав людини, які гарантує Загальна декларація прав людини

12. Європейський суд з прав людини: <http://www.echr.coe.int>

13. База даних рішень міжнародних судових органів: <http://worldcourts.com>